

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Філософський факультет

Кафедра етики, естетики та культурології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заст. декана
філософського факультету
Комаха Л.Г.

«__» _____ 201__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА (за фахом)

для студентів

галузь знань **09 Біологія**
спеціальність **091 біологія**
освітній рівень **магістр**
освітня програма **біологія**
вид дисципліни **ВНЗ**

Форма навчання **денна**
Навчальний рік **2017/2018**
Семестр **1**
Кількість кредитів ECTS **3**
Мова викладання **українська**
Форма заключного контролю **залік**

Викладачі: Рихліцька Оксана Дмитрівна, к.ф.н., доцент кафедри етики, естетики та культурології

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»
20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2017

Розробники: Рихліцька Оксана Дмитрівна, к.ф.н., доцент кафедри етики, естетики та культурології

Затверджено
«_____» _____ 20__ р.

Зав. кафедри етики, естетики та культурології
_____ (Панченко В.І.)

Протокол № __ від «___» _____ 20__ р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету

Протокол від «___» _____ 201__ року №__
Голова науково-методичної комісії _____ (Маслікова І.І.)

«___» _____ 20__ року

Схвалено науково - методичною комісією Інституту Біології та медицини

Протокол від «___» _____ 201__ року №__
Голова науково-методичної комісії _____ (Скрипник Н.В.)

«___» _____ 20__ року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – забезпечення цілісного уявлення щодо розуміння проблем професійної та корпоративної етики в сфері вирішення соціальних та етичних проблем в професійній сфері, а також напрацювання та розвиток практичних вмінь та навичок аналізу професійних ситуацій та прийняття рішення при розробці, втіленні та набутті етичних принципів та норм у професійної діяльності

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

1. До початку вивчення цього курсу студенти мають знати основні етапи розвитку етичної думки; основні етико-філософські поняття та категорії, характеристики основних положень етичних систем та відповідні їм ціннісно-нормативні програми; основні методи філософсько-етичних досліджень, методи психології при аналітичному розгляді дилемних ситуацій

2. **Вміти** застосовувати основну методологію імперативно-ціннісних аспектів професійної практики безпосередньо до дилемних проблем професійної та корпоративної етики; прогнозувати та завбачати ймовірні негативні наслідки

3. володіти елементарними навичками наукового дослідження та інтегрованою інформацією наукового дослідження; управління інформацією та використання іншомовних фахових інформативних джерел, а саме, отримувати та аналізувати інформацію з різних джерел, яка би відповідала вимогам та потребам завбачення дилемних процесів у сучасному соціокультурному просторі, культурно-професійній сфері.

Анотація навчальної дисципліни: дисципліна «Професійна та корпоративна етика» належить до переліку дисциплін вибору ВНЗ та викладається у I семестрі магістратури. Навчальна дисципліна послідовно розглядає особливості розвитку і становлення професійної та корпоративної етики їх необхідність в сучасних професійних практиках. Визначається предмет, завдання, теоретичні основи, методології, основні напрямки професійної етики. З'ясовуються особливості використання поглиблених знань правових та етичних норм при оцінці наслідків своєї діяльності, вироблення та розвитку практичних вмінь та навичок прийняття рішень з етичної поведінки спеціалістів в дилемних ситуаціях професійної діяльності, а також ознайомлення з кодексами професійної етики. Розглядаються особливості оволодіння методами аналізу даних кодексів та їх удосконалення, напрацювання розуміння та переконання щодо слідування нормам професійної етики, як необхідної умови професійного розвитку.

4. Завдання (навчальні цілі) – надати студентам цілісну систему знань щодо професійної та корпоративної етики в сучасній соціокультурній діяльності. В результаті навчання студенти мають не лише продемонструвати масив теоретичних знань, але й засвоїти та використовувати ці знання у вирішенні/ прогнозуванні/ проблем та прийнятті нестандартного рішення у професійних ситуаціях, що відповідають нормам професійної етики та кодексам корпоративної поведінки, а також впровадження корпоративної соціальної відповідальності в ділову практику. 5. Результати навчання:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Результат навчання	Методи викладання	Методи	Відсоток у

(1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		і навчання	оцінювання	підсумковій оцінці 3 дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	предмет, методи, теоретичні основи досліджень професійної етики	Лекція, самостійна робота	Письмова контрольна робота	6
1.2	принципи та основні норми професійної етики	Семинар, самостійна робота	Усна доповідь	6
1.3	основні види професійної етики та їх сучасне функціонування	Лекція, самостійна робота	Письмова контрольна робота	7
1.4	роль професійної та корпоративної етики в становленні професіоналізму	Самостійна робота	Усна доповідь	6
1.5	методи та механізми розв'язання основних моральних дилем сучасних практик	Семинар, самостійна робота	Усна доповідь, письмова контрольна робота	8
1.6	особливості професійних кодексів в діловій практиці	Семинари, самостійна робота	Усні доповіді, самостійне дослідження	7
	Вміти:			
2.1	демонструвати знання спеціалізованої літератури та етико-філософських досліджень	Семинари, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження,	3
2.2	пояснювати специфіку основних видів професійної етики і шляхи подолання розриву між загальними моральними принципами та вимогами корпоративної етики	Семинар, Самостійна робота	Усні доповіді, рекомендацій	4
2.3	здійснювати дослідження методів та механізмів розв'язання основних моральних дилем сучасних практик	Семинар, Самостійна робота	презентація самостійного дослідження,	5
2.4	здійснювати експертну оцінку ціннісного аспекту місії професійних та корпоративних кодексів у практиках	Семинар, Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії,	4
2.5	виявляти специфіку впровадження корпоративної соціальної відповідальності в різноманітних професійних сферах	Семинари, Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії,	6
2.6	дослідити та проаналізувати дилемну ситуацію в професійній сфері та розробити рекомендації по їх вирішенню в аспекті передбачення/прогнозування ймовірних наслідків(Case-studies)	Самостійна робота	Самостійне дослідження-текст	6

	комунікація:			
3.1	використовувати знання іноземних мов для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів, читання новітньої літератури в підготовці до семінарських занять та написання самостійних робіт;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді,	4
3.2	презентувати результати проведених досліджень та самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження,	4
3.3	вести дискусії стосовно питань ролі професійної та корпоративної етики в діловій сферах, а також впровадженні корпоративної соціальної відповідальності	Семінари	Дискусії	5
	автономність та відповідальність:			
4.1	самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу із етико-філософських та спеціальних досліджень, вільно володіти методами обробки, аналізу та синтезу наукової інформації	Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження,	5
4.2	аналізувати та кваліфіковано виявляти та вирішувати моральні конфлікти в конкретних ситуаціях практичної діяльності	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження	7
4.3	нести відповідальність за достовірність проведених досліджень та приймати нестандартні рішення в проблемних ситуаціях	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, захист самостійного дослідження	7

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін)

Результати навчання дисципліни					
Програмні результати навчання	.1	.2	.1	.1	.2

7. Структура курсу: у курсі передбачено 1 змістових частини. Заняття проводяться у вигляді лекцій, семінарів, з використання інтерактивних методів навчання. Завершується дисципліна заліком.

Перша частина курсу присвячена розгляду історії становлення та розвитку професійної етики (предмет, завдання, основні напрямки та принципи), принципам

професіоналізму та етичним аспектам проблем професійної діяльності, а також ролі корпоративних кодексів у сучасних професійних практиках та шляхам подолання розриву між загальними моральними принципами та вимогами корпоративної етики, основним аспектам корпоративної соціальної відповідальності у професійній сфері

8. Схема формування оцінки:

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (**знання** 1.1 – 1.6), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (**вміння** 2.1-2.6); (**комунікація** 3.1-3.3); (**автономність та відповідальність** 4.1-4.3), що складає 60% загальної оцінки.

Критерії оцінювання:

Усна відповідь:

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу.

4 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але має місце недостатня аргументація в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності.

3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу. Має у відповіді суттєві неточності.

Доповнення / дискусія:

2 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми.

1бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію.

Тестові завдання:

2 бали – студент опрацював необхідний тест та виокремив у ньому правильні проблеми/питання

1 бал – студент опрацював тест але не точно виокремив правильні питання/проблеми

Самостійна індивідуальна робота: аналіз (Case-studies)

20 –балів студент представив індивідуальну дилемну ситуацію, що має чітку структуру, характеризується оцінкою з точки зору професійної етики, чітко окресленим моделюванням наслідків вирішення даної дилеми в професійному/корпоративному середовищі. Надана оцінка можливості існування альтернативного рішення прогнозування/запобігання/завбачення у відповідності з певною етичною системою і регульованими нею ціннісно-нормативними вимогами щодо обраного вирішення.

14 балів – студент представив ситуацію, що не має чіткої структури, характеризується оцінкою з точки зору професійної етики, окресленим моделюванням наслідків вирішення даної дилеми в професійному/корпоративному середовищі. Але відсутня чітка етична аргументація щодо прийнятого рішення ймовірних наслідків від запропонованого вирішення не відповідає вище зазначеним вимогам

Аналіз-есе:

17 балів -студент здійснює етичний аналіз моральних цінностей у сфері /професійного/соціального із застосуванням методології етики, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати,

використовує спеціальну літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість в роботі над есе.

12 балів- студент здійснює аналіз моральних цінностей, але недостатньо розкриває зміст поставлених питань, не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, та не відповідає вищезазначеним вимогам

Самостійна робота, підсумкова письмова робота:

20-16 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість проведеного дослідження / письмової роботи

15-11 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності

10-6 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності

5-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усіх двох частин та виконання самостійних робіт

8.2.Організація оцінювання:

Види робіт		Семестрова кількість балів	
		Min – 48 бали	Max – 80 балів
Усна відповідь ¹	До тем 1-3	«3» x 2 = 6	«5» x 2 = 10
Доповнення, участь в дискусіях	До теми 1-3	«2» x 2 = 4	«3» x 5 = 15
Самостійна індивідуальна робота ²	Дослідження та аналіз професійних ситуацій в професійній сфері та розробка рекомендацій по їх вирішенню з урахуванням професійних етичних норм поведінки (проведення самостійного дослідження, узагальнення та інтерпретація отриманих результатів) Тема 1-3 на кінець жовтня	«20» x 1 = 20	«30» x 1 = 30
	Аналіз-есе та рекомендації	«18» x 1 = 18	«25» x 1 = 25

	щодо ролі корпоративних кодексів в професійній сфері Теми 1-3 середина листопада		
Підсумкова контрольна робота		«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20

¹ у разі відсутності студента на семінарському занятті, розглянуті на семінарі питання відпрацьовуються у письмовій формі. Загальна кількість балів за аудиторну роботу складає 30% від семестрової кількості балів

² Максимальна кількість балів за конспекти першоджерел в даній навчальній дисципліні не може бути більше, ніж 10% від семестрової кількості балів, тобто не більше, ніж 8 балів

³ Загальна кількість балів за самостійну індивідуальну роботу складає 50% від семестрової кількості балів, тобто мін. – 24 бали, максимум – 40 балів

Підсумкове оцінювання у формі заліку: підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів), яка визначається як сума (проста або зважена) балів за систематичну роботу впродовж семестру. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру. Таким чином, підсумкова оцінка складається із суми семестрової кількості балів та підсумкової контрольної роботи

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	ПКР (підсумкова контрольна робота) / залік	Підсумкова оцінка
Мінімум	48	12	60
Максимум	80	20	100

Шкала відповідності:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно	0-59
Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
<i>Частина 1. Професійна та прикладна етика в структурі етичного знання</i>				
1	Тема 1. Професійна та прикладна етика в структурі етичного знання	2		12
2	Тема 2. Професійна діяльність та професіоналізм		2	20
3	Тема 3. Морально-етичні проблеми біотехнологій		2	20
4	Індивідуальна самостійна робота: Дослідження та аналіз професійних ситуацій			20
5	Аналіз –есе корпоративних кодексів			10
6	<i>Підсумкова контрольна робота</i>			2
	ВСЬОГО	2	4	84

Загальний обсяг 60 год., в тому числі:

Лекцій - **4 год.**
Семінари - **4 год.**
Самостійна робота - **84 год.**
Консультацій - **3 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна: (Базова)

1. Бралатан В.П. Професійна етика.-К.:Центр учбової літератури.-2011 -252с.
2. Васильевене Н. Этика в деле формирования корпоративной социальной ответственности // Соціальна етика: модули відповідальності. – К., 2011. – С.92-109
3. Гусейнов А., Апресян Р. Этика .М., 1998
4. Гьосле В. Практична філософія в сучасному світі. –К., 2003.-с.248
5. Джордж Р. Де Т. Деловая этика / Пер. с англ..– М.: ИГ «Прогресс», 2003.
6. Етика. Естетика.: Навч.посібник / за наук. ред.Панченко В.І. – К.: «Центр учбової літератури», 2014 – Розділ 1 – С. 6-22.
7. Ломачинська І.М. Професійна етика: навчальний посібник для дистанційного навчання.- К.: «університет Україна», 2005. – 226 с.
8. Мескон Майкл, Альберт Майкл, Хедоури Франклин Основы менеджмента. Социальная ответственность и этика. Учебное пособие /пер.с англ./- М.:Дело ЛТД,1994. – 702 с.
9. Прикладна етика. Навч.посібник / За наук.ред. Панченко В.І.. – К.: «Центр учбової літератури», 2012. – Розділ 1. – С.7-40.
10. Рихліцька О.Д. Корпоративна етика // Ломачинська І.М.,Рихліцька О.Д., Барна Н.В. /Основи корпоративної культури.-К.:2011
11. Шинкаренко Е.В. Практичность этики в контексте «прагматического поворота» в философии // Соціальна етика: теоретичні та прикладні проблеми. Збірник статей.- К., 2010. – С. 145-153.
12. Merton R. The Sociology of Sciens: Theoretical and Empirical Investigation. Chicago, London, 1973.

Додаткова:

1. Аболина Т.Г. Прикладная этика: статус, проблемы, перспективы // Соціальна етика: теоретичні та прикладні проблеми. Збірник статей, Київ 2010. – С.6-15
2. Аболина Т.Г. Этические концепты социальной ответственности бизнеса // Соціальна етика: модули відповідальності. – С.7-23.
3. Актуальні проблеми етики та їх значення для розв'язання загальнолюдських проблем (Електронний ресурс) – Режим доступу:<http://parta.com.ua/var/>
4. Апресян Р.Г. Профессиональная, прикладная и практическая этики. Вид на профессиональную этику // Ведомости Научно-исследовательского Института прикладной этики. Вып. 25: Профессиональная этика - Тюмень: НИИПЭ, 2004. - С. 160–181.
5. Бакштановский В.И., Согомонов Ю.В. Этика профессии: миссия, кодекс, поступок / Монография / Тюмень: НИИ прикладной этики ТюмГНГУ, 2005. – Введение, Часть 1 В поисках идентичности С.6-185
6. Бердяев Н.А. О назначении человека. – М., 1993. «Человек и машина»
7. Борейко В. Екологічна етика. К.: 2004. -245 с.
8. Буровский А.М. Люди ли мы? О соотношении «естественного» и «искусственного» в современном человеке //ОНС.-1996.-№4.-С.122-132
9. Гусейнов А.А. Этика и мораль в современном мире // Этическая мысль: Ежегодник. - М.: ИФ РАН.- 2000.-С.4-15.
10. Гасюк Л.М. До проблеми визначення сутності «професійна етика» //Теоретичні питання освіти і виховання.-К.:2001.-Вип.14.-с.100-102

11. Декларация об ответственности нынешних поколений перед будущими поколениями (1997) // [URL:http://unesdoc.unesco.org/images/0011/001102/110220rb.pdf#page=97](http://unesdoc.unesco.org/images/0011/001102/110220rb.pdf#page=97)
12. Декларация об ответственности нынешних поколений перед будущими поколениями (1997) // [URL:http://unesdoc.unesco.org/images/0011/001102/110220rb.pdf#page=97](http://unesdoc.unesco.org/images/0011/001102/110220rb.pdf#page=97)
13. Джордж Р. Де Т. Деловая этика / Пер. с англ.– М.: ИГ «Прогресс»; ИД «РИПОЛ КЛАССИК», 2003. – Глава 8. «Корпорации и нравственность», глава 19 «Международная система бизнеса, ТНК и нравственность»
14. Этика.Эстетика, -К.: Центр учебової літератури. -2014.- // Розділ 7.Моральні колізії сучасності С.163-189
15. Зубец О.П. Профессия в контексте истории ценностей // Этическая мысль. Вып. 4 / Отв. ред. А.А.Гусейнов. М.: ИФРАН, 2003. С. 103–120
16. Йонас Х. Принцип відповідальності.Досвід етики для технологічної цивілізації– М.: Айрис-пресс, 2004.
17. Кутырев В.А. Естественное и искусственное: борьба миров. – Нижний Новгород, 1994.
18. Ленк Х. Ответственность в технике, за технику, с помощью техники.// Философия техники в ФРГ. – М., 1989.
19. Лозовий В.О. умови виникнення й призначення професійної етики [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.djerelo.com/index.php?>
20. Малахов В. Этика . К., 2004
21. НБУ ім. Вернадського <http://www.nbu.gov.ua/>
22. Нефінансова звітність: інструмент соціальної відповідальності бізнесу. – К.: Інжиніринг, 2010. – 84 с. <http://www.globalcompact.org.ua/ua/rcenter/resources/33>
23. Современные проблемы науки / Л.Н.Ясницкий ,Т.В.Данилевич. – М.: БИНОМ. Лаборатория знаний, 2008. – 294 с. (ЭБС – «Книгафонд»)
24. Ф. Котлер, Н. Лі, Корпоративна соціальна відповідальність. Як зробити якомога більше добра для вашої компанії та суспільства / пер. з англ.. – К.: Стандарт, 2005. – 302 с.
25. Фукуяма Ф. Наше постчеловеческое будущее: Последствия биотехнологической революции/ Ф.Фукуяма; Пер. с англ. М.Б.Левина. – М.: ООО «Издательство АСТ»: ОАО «ЛЮКС», 2004.С.51-52
26. Хабермас Ю. Будущее человеческой природы. –М., 2002.- С.137-138
27. Эрроу К. Дж. Коллективный выбор и индивидуальные ценности. -М.: ГУ-ВШЭ, 2004.